

Prezentační aspekty hnutí Sinčchondži¹

Matěj Mach, FF MU, Ústav religionistiky; FSS MU, Katedra politologie
email: matej.mach@mail.muni.cz

Úvod

Prezentační strategie nových náboženských hnutí nám mohou ukázat mnohé o jejich fungování, vztahu ke členům i o nauce, kterou zastávají. Analýza historie a vývoje hnutí Sinčchondži může pomoci uchopit důvody, proč jeho stoupenci zastávají názory, které na veřejnosti prezentují, nebo jaké jsou náborové praktiky, které hnutí užívá. Sinčchondži je apokalyptické náboženské hnutí, které se ve společnosti setkává spíše s negativní zpětnou vazbou. Kontroverze, se kterými je hnutí Sinčchondži spojováno, však podhalují vztah podobných hnutí s širší společností, se kterou interagují například právě prezentačními strategiemi.

V rámci tohoto popularizačního eseje představuji historii a vývoj hnutí ve světě i v ČR, přičemž pro účely získání informací o hnutí byly použity materiály, jejímž autorem je přímo hnutí Sinčchondži. Jedná se především o audiovizuální obsah na sociálních sítích, od videozáznamů tiskových konferencí až po tisková sdělení umístěná na profily na sociálních sítích. Bohužel, v době vzniku eseje byla sebezprezentace Sinčchondži na veřejnosti velmi omezená. Webové stránky nebyly dostupné, stejně jako další, jindy veřejně dostupný obsah související přímo se Sinčchondži. Možným důvodem, proč Sinčchondži omezilo svoji viditelnost na internetu, bylo probíhající vyšetřování chování tohoto hnutí ve spojitosti s nákazou COVID-19 v Korejské republice (Mahbubani, 2020). Nahlédnutí do primárních zdrojů dává eseji možnost uchopit, jak se hnutí snaží samo sebe prezentovat navenek. Současně také umožňuje identifikovat aspekty komunikace hnutí směrem k veřejnosti za účelem oslovení potenciálních členů nebo osvětlení některých problematických aspektů jejich chování, jako například podezření z úmyslného šíření COVID-19 členy hnutí v Korejské republice.

V eseji byly dále využity akademické texty, vládní dokumenty, zprávy neziskových organizací, popřípadě texty, které se objevily v masových médiích (např. Heller, 2020a; 2020b). Dalším ze zdrojů informací je analýza obsahu českých a zahraničních masmédií, která velmi dobře podává vhled do vývoje hnutí, faktorů, které hnutí ovlivnily v minulosti, a také popisuje nejrůznější aspekty jeho chování. Vzhledem k medializaci pandemie COVID-19 existuje i nemalé množství zdrojů pojednávajících z religionistického pohledu o chování hnutí Sinčchondži během počátků této pandemie na území Jižní Koreje (Wildman et al., 2020: 115–117).

¹ Esej je založený na autorově bakalářské práci obhájené v roce 2021 na Masarykově univerzitě v Brně.

Historie hnutí

Zakladatel

Zakladatel hnutí Sinčchondži Lee Man-hee se narodil 15. září 1931 v dnešní Korejské republice. Lee Man-hee během svého života získal vztah ke křesťanství skrze svého dědečka, se kterým doma pronášel modlitby. Po absolvování vojenské služby se Lee vrátil do své rodné vesnice, kde se živil jako farmář. S odstupem času tvrdil, že právě během tohoto období začal dostávat vize a zjevení – údajně se mu zjevovali poslové Boha, dokonce i samotný Ježíš (Introvigne, 2020: 4).

Od roku 1957 byl členem Církve olivovníku (*Olive Tree Church*), která v 50. a 60. letech 20. století společně s Církví sjednocení tvořila dvojici podobných, rychle rostoucích heterodoxních církví, které byly v Korejské republice velmi populární (Vojtíšek, 2015: 78). V době, kdy Lee Man-hee vstoupil do Církve olivovníku, měla církev okolo 1 500 000 členů, a to i přes opakovaná zatčení jejího vůdce z důvodu pokusu o podvod (Introvigne, 2020: 4–5).² V průběhu 60. let nastal v hnutí odklon od klasické křesťanské tradice a vůdce skupiny o sobě začal prohlašovat, že je vtělením Boha, mající vyšší postavení než Ježíš Kristus. Počet členů Církve olivovníku proto rapidně klesal – církev v této době opustil i Lee Man-hee (Introvigne, 2020: 5).

V roce 1967 se Lee Man-hee stává jedním z prvních členů Chrámu svatostánku svědectví (*Temple of the Tabernacle of the Testimony*), církve hlásící se ke křesťanství a založené na představách o konci světa. Dle Leeho se brzy uvnitř církve rozmohla korupce, a proto jí napsal veřejný dopis, ve kterém korupční praktiky otevřeně odsuzoval. Reakcí na jeho požadavky byly výhrůžky a došlo i k fyzickému násilí, dokud neupustil od své snahy církev reformovat. Chrám svatostánku svědectví se mezitím potýkal s potížemi (Introvigne, 2020: 5), které završila nesplněná předpověď konce světa. Ta vedla ke všeobecnému zklamání mezi členy a k následnému rozpadu církve (Vojtíšek, 2015: 78).

Po rozpadu Chrámu svatostánku Lee v roce 1984 zakládá Ježíšovu církev Sinčchondži (*Shincheonji Church of Jesus*). K tomuto názvu je oficiálně připojován doplněk Chrám svatostánku svědectví. Rok 1984 je také bodem, od kterého Sinčchondži počítá svůj vlastní letopočet (Vojtíšek, 2015: 79). V nové církvi hrál ústřední roli výklad Bible – podle Leeho je Bible složena z podobenství a tajemství, kterým je třeba přesně porozumět, aby člověk dosáhl spásy a věčného života. Lee tak o sobě stále tvrdí, že pouze on je jediný člověk schopný předat její úplné porozumění. I přes svůj pokročilý věk 91 let Lee Man-hee učí, že nikdy nezemře. Nehledě na tuto skutečnost však vedení hnutí zajišťuje přechod moci na Kim Nam-hee, ženu, která vede přední organizaci hnutí Sinčchondži zvanou *Mannam* (Kim & Bang, 2019).

² Vývoj Církve olivovníku měl jistou paralelu s Chrámem lidu Jima Jonese. Obě hnutí byla založena na křesťanské tradici, ale postupem času se od ní odloučila a založila své vlastní komunity (Stark & Bainbridge, 1985: 191).

Podstata nauky

Nauka Sinčchondži je reinterpretací knihy Zjevení, konkrétně motivu armagedonu. Se samotným procesem armagedonu souvisí i víra ve skrytý význam zakódovaný v Bibli (Kim & Bang, 2019). Podle Sinčchondži je v průběhu celé Bible na hnutí odkazováno a vše, co bylo prorokováno před dvěma tisíci lety, se začalo naplňovat událostmi, které předcházely založení Chrámu svatostánku (Vojtíšek, 2015: 79).

Zakladatel a vůdce hnutí Lee Man-hee tvrdí, že nastal čas konce všech ostatních církví. Věřící mají vyhledat zaslíbeného pastora a přidat se k 144 tisícům vyvolených, kteří se připojí ke dvanácti kmenům „nového Izraele“. Tito vyvolení mají následně vládnout v tisíciletém království. Období umožňující stát se jedním ze 144 tisíc vyvolených je stále otevřené, ale ti, co odmítnou učení Sinčchondži, zahynou v „jezeře, kde hoří síra“ (Vojtíšek, 2015: 78–79).

Podle jejich učení nemá v historii světa jedinečnou roli pouze Lee Man-hee a církev Sinčchondži, ale také celá Korea, kterou považují za biblickou „zemi na východě“, v níž byla zahrada Eden, Babylon a hora Sion (jedná se převážně o oblast kolem města Kwačchon). Koreu považují i za zemi, ze které se podle evangelií přišli mudrcové poklonit narozenému Ježíšovi. Podle učení Sinčchondži má tak Korea mnoho společného s Izraelem. Pouze zde se měla udržet „nebeská kultura“, existující již od dob Edenu, v nejméně zkažené podobě. Dále se podle učení Sinčchondži mají právě v Koreji sejít všechny národy a v počtu 144 tisíc osob na zdejší hoře Sion utvoří duchovní sbor nového Izraele, aby slyšeli slova Učitele (Vojtíšek, 2015: 79).

Kritická reflexe Sinčchondži ve světě

Sinčchondži nepůsobí pouze v Korejské republice, ale také v řadě dalších zemí celého světa. Při sčítání příslušníků hnutí zdravotnickými autoritami se k němu v Korejské republice oficiálně přihlásilo 317 320 lidí, ačkoliv tento počet nemusí být konečný (Reuters, 2020). Podle oficiálních internetových stránek má Sinčchondži přes 300 misíí v 15 zemích světa včetně USA, Kanady, Austrálie, Japonska a Filipín. V roce 2019 byla otevřena také misie v čínském Wuhanu (Straits Times, 2020).

Za dobu své existence si Sinčchondži prošla řadou kontroverzních sporů, ať už politických nebo náboženských. Sinčchondži se například dostala do sporu s tehdejší politickou stranou Saenuri (od roku 2017 Liberty Korea Party), když jeden z bývalých členů Sinčchondži přišel s tvrzením, že Lee Man-Hee se prohlašuje za autora jejího názvu. V listopadu roku 2020 soud rozhodl, že není prokázáno žádné spojení mezi Lee Man-heem, potažmo církví Sinčchondži, a stranou Saenuri. Obvinění proto byla následně stažena (Park, 2020).

V roce 2016 vydala anglikánská církev téměř 500 londýnským farnostem formální výstrahu před aktivitami skupiny Parachristo, která byla napojená na hnutí Sinčchondži. Parachristo je oficiálně registrovanou charitativní organizací, která se zaměřuje na organizování biblických studijních kurzů. Podle londýnské diecéze se *Parachristo* propagovala skrze londýnské farnosti jako jedna z biblických skupin, aniž by své kontakty se Sinčchondži uvedla účastníkům seminářů. Diecéze tak vyslala varování svým kněžím, aby tuto skupinu, která své členy rekrutovala na jejich farnostech, na místa diecéze nepouštěli (Farley & Bingham, 2016).

V roce 2017 byly křesťanské církve na Novém Zélandu varovány před skupinou spojenou s církví Sinčchondži podobným způsobem jako ve Velké Británii, a to na základě výpovědi bývalých členů hnutí. Členové hovořili o nutnosti ukončit sociální vztahy s rodinou a přáteli a odevzdat veškeré peníze hnutí. Souběžně s těmito událostmi vydal mluvčí Asociace korejských církví na Novém Zélandu prohlášení, ve kterém označil Sinčchondži za „nebezpečný kult“. Jako hlavní nebezpečí označil rozvrácení rodin a ohrožení církví – členové Sinčchondži se podle zprávy přidávali do cizích sborů, ve kterých se snažili dostat na pozici pastora a celý sbor tak převzít. K této problematice se také vyjádřil profesor Peter Lineham, odborník na historii nových náboženských hnutí z Massey University, který označil působení Sinčchondži na Novém Zélandu za znepokojující, zejména kvůli používání úmyslného klamání lidí za účelem náboru nových členů (Tan, 2017).

V únoru 2020 se hnutí dostalo znovu do hlavních zpráv, a to ve spojitosti se šířením pandemie COVID-19, kdy Singapurské Ministerstvo vnitra uspíšilo zahájení vyšetřování oficiálně neregistrované pobočky Sinčchondži. Ministr vnitra Šanmugam v oficiálním sdělení k vyšetřování uvedl, že skupina členů hnutí v Daegu nerespektovala hygienická opatření a způsobila tak bezpečnostní riziko, které však bylo zachyceno poměrně rychle a nepůsobilo tak výrazné škody. Podle ministra také existovaly důvody se domnívat, že lidé byli touto náboženskou skupinou uvedeni v omyl nebo podvedeni za účelem přilákání do skupiny, což bezpečnostní složky státu začaly vyšetřovat. Podle oficiálního sdělení se vyšetřování týkalo zhruba stovky občanů jak Korejské republiky, tak i Singapuru. Zpráva dále uváděla, že při dalším působení by se hnutí Sinčchondži patrně dále projevovalo nepřátelským chováním vůči veřejnosti (Min & Yong, 2020). Sinčchondži vešlo v obecné povědomí lidí právě kvůli podílu na šíření pandemie COVID-19 v Korejské republice, kde v březnu roku 2020 bylo na 5000 případů nákazy spojeno s „pacientem 31“, který byl členem hnutí. Sinčchondži tehdy trvalo na osobním konání církevních obřadů, na kterých byly ochranné prostředky zakázány a jejichž běžnou součástí byl fyzický kontakt mezi členy církve. Klid korejské společnosti nepřinesla ani skutečnost, že Sinčchondži odmítlo předat seznam svých členů zdravotnickým pracovníkům. Jejich chování proto vedlo ke zvýšenému tlaku korejské společnosti na vyšetření činnosti Sinčchondži (Wildman et al., 2020: 115–117). V této souvislosti byl v té době téměř devadesátiletý Lee Man-hee také zatčen a následně propuštěn.

Dnes je hnutí nejčastěji kritizováno právě za své postupy při misijní činnosti, jako je úmyslné klamání a zamlčování pravdy, zejména o propojení biblických studijních skupin se samotným hnutím. Kritika mířená proti hnutí Sinčchondži obecně pochází zejména z veřejného mediálního prostoru, ve kterém je obraz Sinčchondži zatížen množstvím negativních konotací. I z tohoto důvodu je hnutí v zahraničním tisku běžně označováno jako kult nebo sekta.

Působení v České republice

Ježíšova církev Sinčchondži není do současné doby v ČR registrována jako církev ani jako náboženská společnost (Ministerstvo kultury ČR, 2021). Počet členů Sinčchondži se v ČR odhaduje zhruba na několik desítek až stovek (Heller, 2020a). V České republice hnutí neoficiálně reprezentuje od roku 2015 církev City Church Prague. Začátkem roku 2015 se do jejího čela postavil Rastislav Tercius Čizmár,

šéfredaktor internetových novin *Křesťan Dnes*, který první polovinu roku 2014 strávil v Korejské republice studiem teologie církve (Vojtíšek, 2015). V rámci církve City Church Prague měl Čižmár zastávat pozici hlavního pastora a následně se přesunout pod organizaci Global Christian Leadership (City Church Prague, 2015).

Činnost sboru City Church Prague, respektive Rastislava Čižmára, neunikla pozornosti České evangelikální aliance ani Křesťanské misijní společnosti (Vojtíšek, 2015). Už po několika měsících po vzniku uskupení City Church Prague vydaly České evangelikální aliance (ČEA) společně s Křesťanskou misijní společností (KMS) v květnu 2015 zprávu týkající se spojení Čižmára s korejskou náboženskou organizací Sinčchondži. V jejich zprávě jsou obsaženy informace o Čižmárově absolvování studia na škole Zion Mission Center. Podle této zprávy škola patří pod hnutí Sinčchondži a samotné absolvování studia na této škole znamená vstoupení do řad Ježíšovy církve. Podobně jako v případě Nového Zélandu a Velké Británie se české křesťanské církve skrze zprávu ČEA a KMS distancují od skupin spojených se Sinčchondži a varují před jejich působením (Ondráček et al., 2015).

ČEA a KMS v kritice hnutí pokračovaly i v dalších letech. V roce 2018 poukázaly na propojení City Church Prague s hnutím Sinčchondži při organizaci společných seminářů v ČR pod značkou Global Christian Leadership. Ve zprávě ČEA a KMS je Global Christian Leadership označena jako předsunutá organizace, která kryje skutečné působení hnutí Sinčchondži, které se snaží získat do svých řad zejména mladé lidi. Dále také zpráva uvádí, že hnutí Sinčchondži typicky vystupuje pod hlavičkou zdánlivě nezávislých biblicky-vzdělávacích institucí a jednou z běžných praktik je nesdělování jména hnutí, zakladatele nebo vlastní nauky, pokud by potenciálním členům mohly znít kontroverzně (Ondráček et al., 2018). V souvislosti se vzájemnou komunikací mezi Sinčchondži a křesťanskými církvemi v České republice vznikla také webová platforma „Shincheonji bez příkras: ... předcházíme nedorozuměním“, jejíž zakladatelé z řad křesťanských církví shromažďují informace z online prostoru, osobní příběhy a prezentují své názory na hnutí veřejnosti.

V ČR nepůsobí pouze samotná církev Sinčchondži, ale také jedna z jejích dceřiných organizací, a to konkrétně Nebeská kultura, světový mír, obnova světla (*Heavenly Culture, World Peace, Restoration of Light – HWPL*), která se dle svých slov zaměřuje na dosažení světového míru nehledě na ideologii a náboženství. Jako svou první akci na území ČR si organizace HWPL vybrala vyjádření podpory pro „Deklaraci míru a ukončení válek“ u příležitosti druhého výročí dne 14. března 2018. Již od roku 2014 se někteří čeští církevní i političtí činitelé setkávali s organizací HWPL na summitech „Světové aliance míru mezi náboženstvími“ pořádaných v Korejské republice (Vojtíšek, 2018).

V současné době HWPL stále působí v ČR a snaží se prezentovat sebe a své zájmy v médiích a prostřednictvím placených reklamních příspěvků v internetových novinách. Mezi jejich komunikovaná témata patřilo například znepokojení nad převratem v Myanmaru a krizí lidských práv.

Misijní činnost v České republice

I přes skutečnost, že se Sinčchondži v ČR objevila již před několika lety, působí dodnes pouze v Praze, kde se usadila v objektu na Palmovce. Na seminární studia

Bible a zejména knihy Zjevení Janovo se hlásí jak lidé z nekřesťanského prostředí, tak i členové zejména evangelických církví. Podstatou těchto seminářů je dovést posluchače ke zjištění, že z knihy Zjevení vyplývá současná unikátní role církve Sinčchondži a jejího zakladatele Lee Man-heeho (Vojtíšek, 2017).

Jedním z typických rysů církve Sinčchondži je skutečnost, že její semináře jsou pořádány jedinci nebo organizacemi, jejichž spojení s církví není zveřejněno. Pro Sinčchondži pořádaly semináře například již zmiňované organizace City Church Prague a Global Christian Leadership (Vojtíšek, 2017).

Misijní činnost Sinčchondži má jeden hlavní rys, a to zůstat za každou cenu anonymní. Proto mnohdy dochází k zatajování informací a záměrnému sdělování polopравd. Klíčem k těmto praktikám je přesvědčení členů Sinčchondži o blížícím se konci světa, kdy je nutné zachránit co nejvíce lidí, a to i za použití polopравd jako manipulačního prostředku. Není tedy problematické ze strany církve konkrétnímu člověku zamlčet podstatné informace až do doby, než bude pokřtěn. Pokud by totiž dle hnutí člověk dostal všechny dostupné informace najednou, mohlo by ho to odradit a připravit o možnou spásu. Křest je pak nutné provést co nejdříve, jelikož konec světa může přijít kdykoliv (The True WMSCOG, 2016).

Po získání důvěry lektor potenciálnímu novému členu nabízí možnost účastnit se biblických kurzů. Vybudovaná důvěra a z ní pramenící vděčnost může totiž ovlivnit souhlas potenciálních nových členů s dalším navštěvováním kurzů (Heller, 2020b). Misijní činnost Sinčchondži se pak zaměřuje na mladé dospělé zejména z řad křesťanské mládeže a na vysokoškolské studenty.

Samotný proces vstupu do hnutí by se podle religionisty Zdeňka Vojtíška dal rozdělit na dvě části. V první části je zájemce společně s dalšími v malých skupinkách účasten biblických kurzů se závěrečnými testy. Uchazeč se nauku o církvi dozvídá postupně, aniž by věděl, že se jedná o nauku Sinčchondži. Tento proces končí okamžikem, kdy uchazeč vstupuje do sboru a vyplní podrobný registrační formulář. Jakmile oficiálně podá žádost, smí se již účastnit bohoslužeb ve sboru Sinčchondži a začíná jeho půlroční zkušební období – druhá část. Církve od nového člena očekává odevzdávání zhruba desetiny příjmu a další zvláštní finanční dary na stavbu chrámu v Koreji (Vojtíšek, 2015).

Dalším aspektem, na který se u nových členů sboru vedení zaměřuje, je co možná nejmenší bezdůvodná absence na bohoslužbách. Stejně tak se očekává, že nový člen se bude vysokou měrou aktivně podílet na získávání nových členů pro sbor, nejspíše v některé ze stávajících protestantských církví. Pokud je nový člen po půlročním zkušebním období do církve přijat, obdrží členské číslo a je zapsán na seznam, který je považován za biblickou „Knihu života“ (Vojtíšek, 2015).

Kritika Sinčchondži v České republice

Sinčchondži začala být širokou veřejností v ČR vnímána až v průběhu roku 2020, kdy došlo k její medializaci skrze spojitost s šířením COVID-19 v Korejské republice. Jelikož hnutí Sinčchondži nemělo žádný podíl na šíření nákazy COVID-19 v jiných zemích, pozornost sdělovacích prostředků a veřejnosti se zaměřila spíše na jeho dosavadní působení v Jižní Koreji. Stejně tak jako ve světě, i v České republice používá Sinčchondži relativně kontroverzní náborové praktiky, mezi které patří již

zmíněné úmyslné zatajování informací, klamání, nátlak a fungování skrze krycí organizace, které nejeví na první pohled žádnou spojitost s mateřským hnutím.

Z výpovědí dvou bývalých členek Sinčchondži, které se rozhodly hnutí opustit a později se o své zkušenosti podělily, je možné si vytvořit obraz o fungování Sinčchondži v ČR. Obě dívky vypověděly o snaze Sinčchondži vyplnit veškerý jejich volný čas, o odmítání sdělení pravdy o existenci vztahu mezi studijní skupinou Bible, kterou navštěvovaly, a samotným Sinčchondži, a také o psychických následcích, které pro ně opuštění hnutí mělo (Heller, 2020b).

Simon Yang, člen Sinčchondži, na toto vyjádření bývalých členek reagoval v rozhovoru pro Aktuálně.cz (2020). Ve svém vyjádření potvrdil členství dívek v Sinčchondži a stejně tak potvrdil užívání klamů a manipulací nejen u potenciálních, ale také stávajících členů Sinčchondži. Za důvod klamavých praktik Yang označil pronásledování Sinčchondži na základě údajně lživých svědectví jednoho bývalého člena. Právě na základě údajných pomluv je pravá identita Sinčchondži zamlčována. Jejich jednání tak podle Yanga není manipulativní, nýbrž se jedná o snahu představit lidem učení Sinčchondži bez možnosti, že si člověk dohledá informace, které by ho odradily od možného spasení, nabízeného členům hnutí (Heller, 2020a).

Sinčchondži je tedy v České republice veřejně kritizováno z velmi podobných důvodů, z jakých je vedena jeho kritika po celém světě. Na rozdíl od některých zahraničních případů ale z legislativního pohledu není Sinčchondži registrováno jako církev nebo náboženská společnost u Ministerstva kultury ČR.

Závěr

Tento esej prezentuje náhled na historii a působení Sinčchondži ve světě i v ČR s užším zaměřením na způsob, jakým se toto nové náboženské hnutí prezentuje na veřejnosti a jakým způsobem se snaží o nábor nových členů. Sinčchondži se prezentuje jako exkluzivní náboženská skupina, kde jen díky členství v ní může člověk dojít ke spáse po blížícím se konci světa. Hnutí se zároveň aktivně snaží o rozšíření svých řad, a to někdy i za cenu sdělování polopravd a zatajování informací. Následovníci Sinčchondži zodpovědní za přijímání nových členů pak záměrně nehovoří o spojení s hnutím a prezentují se pouze jako zástupci studijních skupin Bible. Své vyhybavé praktiky ospravedlňují tím, že chtějí dát lidem možnost se rozhodnout, zda chtějí patřit ke hnutí, aniž by byli ovlivněni negativními informacemi o Sinčchondži kolujícími ve veřejném prostoru.

Hnutí Sinčchondži se snaží, aby členové byli co možná nejvíce zapojeni do hnutí a dbá, aby členové ideálně trávili veškerý svůj volný čas společně ve sboru. Na základě závěrů této eseje bych se rád dále věnoval výzkumu problematiky odchodu lidí z řad náboženských hnutí a jejich následnému opětovnému začlenění se do společnosti.

Seznam použité literatury

Prameny:

- City Church Prague. (28.1.2015). *Úvodný pozdrav Tercia* [YouTube video]. Nalezeno [10.6.2022] na https://www.youtube.com/watch?v=cPZFJsk2t2Q&ab_channel=CityChurchPrague.
- Farley, H. & Bingham, J. (10.12.2016). *Exclusive: Churches Warned of Deceptive Cult Linked to South Korea Infiltrating Congregations*. The Daily Telegraph. Nalezeno [15.6.2022] na <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/12/10/exclusive-churches-warned-deceptive-cult-linked-south-korea/>.
- Heller, J. (6.1.2020a). *Nemám výmluvu. Dívkám neříkáme pravdu, ale nemůžeme jinak, říká člen korejské sekty*. Aktuálně.cz. Nalezeno [10.6.2022] na <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/nemam-vymluvu-divkam-nerikame-pravdu-ale-nemuzeme-jinak-rika/r~fb94c4562e2611ea84c6ac1f6b220ee8/>.
- Heller, J. (3.1.2020b). *Když odejdeš, skončíš v pekle. Tajemná sekta už ulovila desítky českých dívek*. Aktuálně.cz. Nalezeno [10.6.2022] na <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/utajena-krestanska-sekta-v-praze-lovi-ovecky-za-pomoci-lzi-a/r~3a1c7d0820cc11ea84c6ac1f6b220ee8/>.
- Mahbubani, R. (26.2.2020). *Followers of the Doomsday Church that is Linked to South Korea's Coronavirus Outbreak were Meeting in Wuhan until December*. Business Insider. Nalezeno [7.6.2022] na <https://www.businessinsider.com/church-cult-south-korea-coronavirus-outbreak-meetings-wuhan-december-2020-2>.
- Min, A. H. & Yong, M. (28.2.2020). *MHA Investigating Unregistered Singapore Chapter of South Korean Religious Group Shincheonji*. Singapur: Mediacorp. Nalezeno [7.6.2022] na <https://www.channelnewsasia.com/singapore/shincheonji-south-korea-singapore-covid19-investigate-mha-781271>.
- Ministerstvo kultury ČR. (2021). *Data registrace církví a náboženských společností a svazů církví a náboženských společností*. Nalezeno [15.6.2022] na <https://www.mkcr.cz/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-408.html>.
- Ondráček, L., Pospíšilová, H., Novák, D., & Unger, J. (2015). *Prohlášení ČEA a KMS k činnosti hnutí Sinčchondži pod značkou Global Christian Leadership*. Nalezeno [12.12.2020], webová stránka již neexistuje, informace o prohlášení dostupné zde: <https://www.scjinfo.cz//zakladni-prehled/>.
- Ondráček, L., Pospíšilová, H., Novák, D., & Unger, J. (2018). *Aktualizované prohlášení ČEA a KMS k činnosti hnutí Sinčchondži pod značkou Global Christian Leadership*. Nalezeno [12.12.2020], <https://docplayer.cz/154796200-V-praze-dne-text-puvodniho-prohlaseni-z.html>.
- Park, J. (6.11.2020). *The Claim that 'the General President Shincheonji Appointed the Party Name of the Saenuri Party' is False*. BreakNews. Nalezeno [10.6.2022] na <https://www.breaknews.com/765494>.
- Reuters. (2.3.2020). *Murder Probe Sought for South Korea Sect at Center of Coronavirus Outbreak*. Nalezeno [12.6.2022] na <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-southkorea-murder-idUSKBN20P07Q>.
- Straits Times. (28.2.2020). *South Korean Cult's Activities in Singapore Mirror its Shadowy Operations Elsewhere*. Nalezeno [10.6.2022] na <https://www.straitstimes.com/singapore/courts-crime/south-korean-cults-activities-in-singapore-mirror-its-shadowy-operations>.
- Tan, L. (2017). *Churches on Alert of 'Dangerous Cult'; Shincheonji on Takeover Mission*. NZ Herald: New Zealand Media and Entertainment. Nalezeno [15.6.2022] na <https://www.nzherald.co.nz/nz/churches-on-alert-of-quotdangerous-cultquot-shincheonji-on-takeover-mission/XTOXBQHZ55KZNX7CAWN55CMWDY/>.

The True WMSCOG. (7.2.2016). The WMSCOG Doesn't Tell You What They Believe up Front. Nalezeno [15.7.2022] na <https://www.thetruewmscog.com/does-the-wmscog-practice-deceptive-recruitment/>.

Sekundární literatura:

Introvigne, M. (2020). Shincheonji: An Introduction. *The Journal of CESNUR*, 4(3), 3–20.

Kim, D. & Bang, W. (2019). Guwonpa, WMSCOG, and Shincheonji: Three Dynamic Grassroots Groups in Contemporary Korean Christian NRM History. *Religions*, 10(3), 212.

Stark, R. & Bainbridge, W. (1985). *The Future of Religion: Secularization, Revival, and Culture Formation*. Berkeley: University of California Press.

Vojtíšek, Z. (2015). Nové nebe na zemi: Korejské nové náboženské hnutí Sinčchondži expanduje. *Dingir*, 18(3), 78–81.

Vojtíšek, Z. (2017). Misie církve Sinčchondži. *Náboženský info servis, domácí zprávy*. Nalezeno [10.6.2022] <https://info.dingir.cz/2017/09/misie-cirkve-sincchondzi/>.

Vojtíšek, Z. (2018). Korejská náboženská organizace HWPL začala působit i v Česku. *Náboženský info servis, domácí zprávy*. Nalezeno [10.6.2022] na <https://info.dingir.cz/2018/03/korejska-nabozenska-organizace-hwpl-zacala-pusobit-i-v-cesku/>.

Wildman, W. J., Bulbulia, J., Sosis, R., & Schjoedt, U. (2020). Religion and the COVID-19 Pandemic. *Religion, Brain & Behavior*, 10(2), 115–117.